

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

Warszawa, 05-01-2022 r.

VII.712.2.2020.GZ

**Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów
Minister Cyfryzacji
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów**

ePUAP

Szanowny Panie Premierze,

w związku m. in. z doniesieniami prasowymi w sprawie youtubera, który miał znęcać się nad niepełnosprawnym chłopakiem¹ oraz docierającymi informacjami o ciągłym pojawianiu się na platformie Youtube filmów pełnych przemocy i wulgaryzmów², Rzecznik Praw Obywatelskich z zaniepokojeniem zauważa, że coraz częściej wulgarne utwory szerzące nienawiść oraz zawierające treści szkodliwe i niebezpieczne trafiają do dzieci i młodzieży.

Rzecznik Praw Obywatelskich od 2015 r. podejmuje działania, które mają na celu zwalczanie mowy nienawiści w przestrzeni publicznej. Jak wynika z badań EU Kids online 2018, prowadzonych pod kierownictwem prof. UAM Jacka Pyżalskiego w partnerstwie z Fundacją Orange³ co trzeci nastolatek spotkał się z mową nienawiści w Internecie, a prawie 9 procent doświadczyło jej osobiście. Z badań wynika także, że cyberprzemoc jest silnie powiązana z agresją w świecie rzeczywistym. Prawie 68 % tzw. częstych sprawców przemocy tradycyjnej również często sięgało po przemoc elektroniczną. Podobnie wygląda sytuacja ofiar. Kiedy ktoś doświadczał agresji twarzą w twarz, był także częściej ofiarą agresji online.

¹ <https://wiadomosci.wp.pl/skandal-z-patoyoutuberem-wstrzasnal-polska-minister-rzadu-pis-zamykamy-z-youtube-grupy-patostreamerow-6630379417922208a>.

² chodzi m.in. o utwór pt. „Młody Béla – ...”, <https://www.youtube.com/watch?v=iioqPp64HT4>.

³ <https://fundacja.orange.pl/aktualnosci/artypul/raport-eu-kids-online-dostepny/>.

W dniu 28 listopada 2018 r. została podpisana deklaracja, w której to sygnatariusze, w tym Ministerstwo Cyfryzacji, wyrazili pełne poparcie dla powyższych postulatów oraz zadeklarowali wolę działania na rzecz ich realizacji, w tym współpracę między sobą, jak i z innymi podmiotami. Głównym celem miało być takie kształtowanie przestrzeni publicznej, aby szanowana była w niej ludzka godność oraz bezpieczeństwo dzieci i młodzieży.

Rzecznik Praw Obywatelskich już w 2019 r. zwracał uwagę, że w patostreamingu występują konkretni ludzie - ofiary przemocy czy poniżania, których nikt nie broni. Co więcej, ludzie wpłacają pieniądze, by były one bite czy poniżane. Rzecznik ocenił że w tych sytuacjach występuje swego rodzaju zaniechanie organów ścigania; przestępstwa z Internetu są ścigane dość niemrawo.

Kolejnym działaniem było opublikowanie pierwszego w Polsce raportu z badań Patotreści w Internecie⁴, który został opracowany przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę we współpracy z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, przy wsparciu Orange Polska. Jak wynika z powyższego raportu 37% nastolatków w wieku 13-15 lat przyznaje, że oglądało patotreści w Internecie. 43% ma z nimi kontakt co najmniej raz w tygodniu. Robią to najczęściej z ciekawości. Dla zdecydowanej większości było to niepokojące doświadczenie. 82% uważa, że tego typu treści powinny być zakazane. Z drugiej strony ponad jedna trzecia badanych sądzi, że patotreści pokazują prawdziwe życie. Niepokojąco wysoki jest odsetek osób (38%), które zgadzają się z tym, że zamieszczanie takich nagrań w sieci to dobry sposób na zarabianie pieniędzy.

W 2020 r. Rzecznik Praw Obywatelskich spotkał się z ekspertami w siedzibie Facebooka w Dublinie w ramach podejmowanych działań związanych z walką z mową nienawiści w Internecie. Ponadto została zainicjowana przez Rzecznikiem Praw Obywatelskich i Fundację Dajemy Dzieciom Siłę kampania społeczna #ZglosTo przeciwko szkodliwym treściom w Internecie, która jest niejako zwieńczeniem wszystkich dotychczasowych inicjatyw w zakresie szkodliwych treści w Internecie. Według badań⁵ przeprowadzonych na zlecenie BRPO i FDSS nawet 85% Polaków ma styczność ze szkodliwymi treściami. 76% dorosłych badanych spotkało się w ciągu ostatniego roku

⁴<https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Raport%20z%20bada%C5%84%20nastolatk%C3%B3w%20nt.%20patotre%C5%9Bci.pdf>

⁵ Panel badawczy Ariadna, ogólnopolska próba użytkowników internetu licząca N=1060 osób w wieku 18+, kwiecień 2020.

z mową nienawiści i hejtem w sieci, 71% z treściami wulgarnymi i przemocowymi, 52% miało kontakt z cyberprzemocą (groźby, straszenie i szantażowanie), a 40% z nielegalną pornografią.

Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, że patologia w sieci, to coraz poważniejszy problem, zwłaszcza w kontekście wychowania młodych ludzi, którzy przez ostatni rok z uwagi na ograniczenia, zakazy i nakazy w związku z ogłoszeniem epidemii koronawirusa spędzali, tudzież nadal spędzają, większość dnia, w domu przed komputerem lub innym odbiornikiem przy jednoczesnym pozbawieniu możliwości korzystania z dostępu do zajęć, infrastruktury sportowej oraz spędzania czasu na świeżym powietrzu.

W tym miejscu należy wskazać, że kolejnym z niepokojących zjawisk jakie stało się bardzo popularne wśród młodzieży w czasie pandemii to "rajdy"/"wjazdy" na e-lekcje. Jak wynika z doniesień prasowych rajdy na e-lekcje, polegały na dołączaniu nieznanych osób do lekcji i uniemożliwianie jej przeprowadzenia. Wiele nagrań rajdów opublikowanych jest na Youtube, na Facebooku lub Instagramie. Podczas takiego „rajdu” dochodziło do puszczenia głośno muzyki, wyzywania nauczycieli, wysyłania obraźliwych zdjęć lub gifów oraz ogólnej dezorganizacji zajęć. W jednym z przypadków, dzieci przebywające na takiej lekcji, zamiast materiałów przygotowanych przez nauczyciela zobaczyły film pornograficzny⁶.

Przeniesienie relacji społecznych oraz towarzyskich do sieci elektronicznej w sposób szczególnie pokazuje, jak ważne jest by dzieci i młodzież czuli się bezpiecznie w Internecie. W Polsce zjawisko patostreamingu nasila się w skali nieznanej w innych krajach. O skali zjawiska alarmują organizacje pozarządowe, wychowawcy, psychologowie, badacze społeczni.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w przedstawionych kwestiach oraz wskazanie jakie działania podjęło i zamierza podjąć Ministerstwo Cyfryzacji w zakresie walki z patologią w sieci.

⁶ <https://cik.uke.gov.pl/news/rajdy-na-e-lekcje,210.html>.

Jednocześnie uprzejmie proszę o wskazanie czy Ministerstwo Cyfryzacji dostrzegło efekty w zakresie ścigania takich czynów zabronionych w związku z dodanym art. 107a do Kodeksu wykroczeń⁷.

Łączę wyrazy szacunku
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich
/-podpisano elektronicznie/

⁷ Art. 107a k.w. dodany na mocy ustawy z 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz. U. poz. 1086).